ДОДАТОК до „БУКОВИНИ“.

РУСКА РАДА

НАРОДНА ҐАЗЕТА

Виходить що тижня в пятницю | Адрес Редакциї: „РУСКА РАДА“ в Чернівцях ул. Петровича ч. 2. | Коштує річно 4 корони.

Ч. 19. Чернівцї, дня 10. (23.) мая 1902. Рік V.

Важна хвиля.

Минувшого четверга зібрали ся волоскі панотцї, патрони і епітропи, в числї около 500, в Чернівцях на раду, і тут згодили ся на то, аби вручити просьбу цїсареви, мінїстерству і краєвому президентови, що весь край хоче мати митрополитом епископа Володимира Репту а его заступником архимандрита Мірона Калїнескула. Также сказали зібрані, що православна церква на Буковинї є церква волоска, і що они будуть всїми силами відпирати православних Русинів, аби не загнїжджували ся в православній церкві, бо то нїбито їх церква, церква волоска.

Оттак, панове громадо, говорили за нас Русинів волоскі панотцї, що між нами в селї уходять нїбито за наших приятелїв, а поза нашими очима радять враз з иньшими волоскими загорілцями, як нас, православне руске стадо, вигнати з нашої прадїдної церкви і над нею запанувати так, щоб нам православним Русинам не було тут права. Они таки й виразно вже кажуть, що ми в церкві не маємо жадного права, що ми маємо лиш утримувати церкви і парохіяльні доми, а они мають тут розказувати, консисториєю рядити, владику вибирати, що владикою і консисторниками мають бути самі Волохи, тай панотцями мають бути Волохи, аби нїде не чути було і слова руского.

Ну, як два ґазди жиють на однім ґрунтї, а з них оден оре, сїє, купує господарскі знаряди і тягло, а другий ему лиш розказує, як має орати, що має сїяти, а відтак той другий лиш собі забирає плату за продане зерно, а за гроші таким чином добуті відтак докуповує ся і вже лиш на себе закуплені ґрунта інтабулює, — то чи оба сї ґазди ґаздами, чи один ґазда, а другий наймит? Як ви гадаєте?

Ой так, панове громадо, перед трицять роками ми православні Русини були в нашій церкві рівними ґаздами, як Волохи, ми мали руского владику Євгенія Гакмана і нїхто не посьмів казати, що ми до церкви не маємо права. Аж перед 20 роками став митрополитом якийсь Морар, волоский мельник. Катував нас 15 лїт і то так тяжко, що з 200 руских панотцїв сегодня маємо вже лиш 40 і то по найгірших голодівках, прочі-ж місця заняли всюди наші ситі вороги і повертають вже нами, як фірман батогом. Перетерпіли ми з гіркою бідою і шкодою того Морара, відтак прийшов добрий і тихий митрополит Чуперкович. За него ми мали 6 рік супокій. Правда ми не набули багато прав, які нам належать ся, але й не йшли дальше в пропасть. Ну, вмер преосьвященний Чуперкович, вічна ему память, а Волохи знов розбрикались. Хотять давних часів Мораревих! Знов хотять осїдлати сумирних Русинів, засїсти на сїдло і гарапником нам показувати, що они пани, а ми худоба-раби.

Туди провадить волоске віче, панове громадо, яке мали Волохи против нас минувшого четверга.

Ми Русини будуємо в кождім селї величаві церкви і резиденциї, украшаємо їх, даємо хлїб і грошi панотцям, даскалам і паламарям, тримаємо твердо нашу православну віру, а Волохи кажуть, що ми наймити, а лиш вони пани, лиш вони мають розказувати! А віче їх так і написало до цїсаря, до мінїстрів і президента, що церква наша, не наша, а лиш волоска, і най вони лиш Волохам тут дають права, а Русинам нї! Гей, Русини, нас тут в краю найбільше душ, нас 300 тисяч, о сто тисяч навіть більше як Волохів, а вони відважують ся так за нас говорити! Ми также знаємо, як втворяють ся двері, се повинні тямити панки і панотцї волоскі! Але ще одно повинні они тямити, чи варта що церква без вірних? Ану ми 300 тисяч нїчо иньшого не зробимо, лиш лишимо ся дома, не понесемо частку до Божого дому, не дамо на служебку?! Чи так ми не відповімо румунїзаторам одним словом, хто пан у православній церкві? Але ми поки що не хочемо вносити колоту до нашої сьвятинї, поки що будемо боронити ся в иньший спосіб, який укажуть нам нашi щирі заступники і провідники.

В письмі до цїсаря, мінїстерства і до п. президента жадають далї волоскі панки тай волоскі панотцї, аби митрополитом став владика Репта, а єго заступником Мірон Калїнескул.

Против владики Репти не маємо що казати. Преосьвященний о. Репта є справдї чоловік учений, добросердний і любить держати порядок в школї і церкві, лиш одно нам жаль, що він хоть родом з Руского Банилова тай з руских родичів, до тепер запомагав все лиш волоскі заклади, що богатші від руских, і то так виглядало, що він більше прихильним чужим єму Волохам, нїж рідним Русинам. Більшої кривди справдї Русинам він не нанїс і ми радо і се єму забудем, як він, ставши митрополитом, буде і нам православним Русинам прихильний.

Иньше мусимо сказати про о. Калїнескула. Се тяжкий ворїг руского народу, що попри Морара найбільше лиха нанїс православним Русинам. Він добре знає, що як задумає підлїзти в гору в церкві, то зараз рухне ся против него весь буковиньский руский нарід. Тому підклав він своїх заушників Бежана, Воюцкого, Фльондора, Євзевія Поповича, ті скликали віче і тут зажадали, аби Калїнескул став епископом; се аби показати, що за Калїнескулом обстає 500 Буковинців! Ну, не страшно се нам, бо против него аж 300 тисяч нас! А припустити о. Калїнескула до гідности епископа, значило би то, що бажати, аби вернули ся назад часи Морара, часи турецкої неволї, бо Калїнескул, будучи раз епископом, певне став би відтак і митрополитом.

Тому „Руска Рада“ іменем всего буковиньско-руского народа відкликає ся до руских заступників і всїх єго сьвітлих провідників, щоби они зглянулись на небезпечне положенє свого народа, в яке задумали втрутити єго румунїзатори, і доложили всїх своїх сил, аби нарід руский не понїс жадної шкоди. Всї ми добре пізнали хитрі наміри наших противників і готові грімко обізватись в оборонї наших споконвічних прав в нашій церкві. Ми терпіли доста, бо понад двацять лїт, просили і молили, а що з того вийшло? Вийшло то, що румунїзатори нас тримають за дїтваків, за немовлят і роззухвалили ся против нас вже без памяти. Тепер надійшла хвиля і для нас. Тепер, розярені румунїзаторами до крайности, уражені гнобителями до живого, заговоримо й ми. Заговоримо так, як яло ся говорити ґаздам, а не наймитам, панам, а не „канальникам“, обивателям, а не поштуркачам, стадови вірних християн, що жадає пастирів, а не наймитів і то лукавих, фальшивих і ласих на чуже добро. Они бо толочать вже не лиш нас, але й нашу сьвяту православну віру, називають єї „московско-шизматицкою“, а себе прихвалюють перед Нїмцями і Поляками, що они не так то дуже твердо стоять за нашою православною вірою, а більше тягнуть до католицкої віри, і тому най сї повірять їм цїлковите панованє над православною церквою і над Русинами.

Се найлїпший доказ, що Волохи негідні рядити православною церквою, що они як вороги Русинів, так вороги і сеї

церкви. Тепер надійшла хвиля розплати і ми обрахуємо ся: церкву православну і руский нарід православний толочити ми не дамо!

Із ради культури краєвої.

На засїданю дня 1. мая ухвалив сталий видїл дати повітовому товариству хлїборобів в Кімполунґу 30 кільо конюшини і 30 кільо люцерни, аби се роздати межи членів. Далї радив сталий видїл над тим, яких запомог і кілько жадати від мінїстерства на потреби культури краєвої і ухвалив просити на рік 1903-ий такі запомоги:

1) На школу садівників 1100 кор., 2) на вандрівну науку рільництва 1000 кор., 3) на 10 стипендій для учеників господарскої школи в Чернівцях 3000 кор., 4) на 10 стипендий для учеників школи рільничої в Кіцмани і Радівцях 1500 кор., 5) на видаванє ґазети ґосподарскої 4000 кор., 6) на таку ґазету для товариства культури краєвої 3000 кор., 7) на закупно бугаїв 12.000 кор., 8) на премії за добру годівлю рогатої худоби 9000 кор., 9) на поправу годівлї безрог 2000 кор., 10) на поправу годівлї овець 1000 кор., 11) на поправу годівлї домашної птиці 600 кор., 12) на пчільництво 600 кор., 13) на запомогу молочарства 6000 кор., 14) на запомогу садівництва 6200 кор., 15) на закупно насїня 7000 кор., 16) на закупно фабричного гною 3000 кор., 17) на запомоги для запровадженя взірцевих гноярок 4000 кор., 18) на розширенє хлїборобских машин і знарядів 4000 кор., 19) на підпомогу для виноградників 600 кор., 20) на запомогу для лїсництва 500 корон.

Дальше ухвалено, щоби у повітових товариств хлїборобів зголошували ся всї ті, що мають бугаї на продаж, тай ті, що потребують бугаїв, а сї товариства щоб відтак давали радї культури краєвої свій осуд, чи бугаїв купувати, тай кому бугая дати.

Просьбі Івана Мінтича і Володимира Яноша о сїялку (машину до сїяня) відмовлено, бо рада культури краєвої перед усїм давати ме всякі машини членам повітових товариств. Юрієви Морґочеви господарови з Кіцманя ухвалено дати млинок з 25% опустом і за сплатою решти цїни ратами. Хлїборобскому касинови в Іцканах ухвалено дати сїялку за 15% опустом і за сплатою решти цїни ратами. Читалнї в Неґоштинї обіцяно, що як сплатить до решти вагу децимальну, то отримає цилїндер до чищеня збіжа за знижену цїну. Товариству волоских хлїборобів в Строєштах обіцяно дати помостову вагу (для важеня худоби і т. д.) за опустом 25%.

Видите з того, братя хлїбороби, як дбає рада культури краєвої за потреби хлїборобів і яку користь можете мати, приступивши і вписавши ся в члени повітових товариств хлїборобів. Не жалуйте-ж того лева або два тай вписуйте ся як найбільше вас до тих товавиств, що є осібно в кождім повітї, бо той лев принесе вам в десятеро або і більше користи. Тут і насїнє дають даремно членам і всяку потрібну машину чи знаряд господарский може член дістати за дуже знижену цїну, і може також у всїм мати пораду, як удасть ся устно чи писемно до ради культури краєвої (або до єї секретара п. Адамеца) в Чернівцях (в домі управительства краєвого), або до члена тої ради п. дра Стоцкого.

Тай читалнї можуть вписувати ся в члени.

Доки вам захвалювати це добре дїло? Чи чекаєте, щоби знов таки иньші забрали для себе всї ті користи, що призначені для вас? Хто з вас схоче пристати в члени повітового товариства хлїборобів, то нехай в Кіцманьскім повітї зголошує ся у директора школи рільничої п. Жуковского в Кіцмани, а в Вижницкім повітї у п. Богосевича з Мілїєва, або п. Фрайтаґа з Вашківців, а в Черновецкім повітї у п. Трінкса, що є радником домен при дирекциї дібр в Чернівцях, а в Серетскім повітї у п. Крепфля, ветеринара повітового в Серетї, а в Сторожинецкім повітї у п. Іванїцкого, директора школи кошикарскої в Сторожинци. Не забувайте-ж на се, бо тут ваша користь, ваше добро!

Вісти з Відня.

Відень, 21. мая 1902.

Рада над буджетом вже тягне ся пів року. Щоби дійти до кінця, то делеґациї перервали свої наради в Будапешті і тепер радить знов рада державна у Відни над буджетом, аби ще сего місяця закінчити буджет.

Вчера, у вівторок, закінчено нараду над буджетом мінїстерства рільництва.

А то й таке мінїстерство є?

А чому-ж би не було? Таже хлїборобство повинно бути особливо у нашім цїсарстві першою і найважнїйшою підвалиною держави, бо наше цїсарство складає ся головно з хлїборобів.

А то-ж є краї, що в них инакше?

Є такі краї, що в них земля не така родюча як у нас, тож вони плекають головно промисл, головно жиють з всїляких фабрик.

А в нас-же нема фабрик?

Є й в нас фабрики, але далеко меньше як н. пр. у Анґлії, Бельґії, Нїмеччинї. Там земля не годна виживити людий, тож вони мусять найбільше промислом годувати ся. В нас же зістане хлїборобство завсїди головною галузею виживленя народу, хоть і побільшенє фабрик пожадане до піднесеня добробиту народів.

Тому повинна рада державна як і правительство як найбільше опікувати ся хлїборобством.

А то-ж не так дїє ся?

Бог єго знає, для чого, але воно чогось все якось так складає ся, що в тім мінїстерстві звикле не дуже відповідні люди керують. Кладуть звикле мінїстром такого, що навіть не знає, як хлїборобске ґаздівство виглядає і як хлїбороб жиє.

Ей, та якже-ж це так може бути? А чого-ж цїсар покликує такого пана на мінїстра рільництва?

Цїсар! Ви все думаєте, що цїсар сам годен робити все, як Бог. А то не може так бути. Цїсар передасть одному або другому справу покликаня відповідних людий на мінїстрів, а той, кого покличе і порадить цїсареви, той і є.

Вчера пізно в ночи нарештї закінчила ся рада над буджетом мінїстерства рільництва. Тягнула ся кілька днів. Почув мінїстер не одно терпке слово. Таки казали єму посли в очи, що він о рільництві нїчого не розуміє. Висказали посли різкими словами хиби і недостатки в рільництві і наказували, щоби мінїстерство хиби усунуло і починило кроки, аби хлїборобство вирятувати із упадку. Головно жадали, аби ратувати людий із довгів лихвярских, а то таким способом, щоби позаводити державні банки, котрі достарчали-б людям позичок за дешевий процент на довгі лїта, щоби великі посїлости парцелювати і давати в посесию поміж нарід за недіткливу цїну, щоби мочарі і иньші тепер облогом лежачі просторі землї, що з природи нездалі на господарство, поправити, н. пр. покопати канали, спустити води, або знов спровадити воду туда, де треба, і роздїлити такі справлені землї за відповідний гріш поміж бідний нарід. Так само, щоби охоронити наше хлїборобство від чужої конкуренциї. Бо де инде виробляють хлїб дешевше і засипають ним торговицї так, що наш чоловік не може своє збіже збути, бо воно єго самого дорожше коштує. Притиснули також мінїстра, аби скасовано також так звану термінову торговлю збіжем. Ми писали вам за ту торговлю ще в зимі. То такий гандель, що торгують збіжем ті, що нї орють нї сїють, і збіжа власного не мають, тай торгують до того ще таким збіжем, що ще не вродило ся, роблять цїну вже наперед. Хлїбороб мусить отже лиш на них гарувати. Не хлїбороб призначує цїну збіжа після того, як воно єму виносить, але єму означує торговельник цїну таку, як єму ся хоче. Притиснули посли мінїстра так, що пообіцяв ту термінову торговлю скасувати і буде рада державна зараз по закінченю буджету над законом радити, котрий закон мав би той огидний гандель заборонити.

А є надія, що рада державна таки вимусить деякі полекші для хлїборобства?

Є. Треба лиш, аби хлїборобство з'орґанїзувало ся і показало свою силу. Але не так, як наше мужицтво, що, коли прийшло до того, аби вислати своїх людий до хлїборобских товариств повітових і до кра-

євої ради культурної, то вибрали собі мужики туда як раз своїх конкурентів, своїх противників.

А то чому?

А я знаю чому? От темнота! Хоть „Руска Рада“ прецінь людий вчасно научала, як і що мають робити. А послухали?

Ей, кайте ся!

Та так, кайте ся і робіть инакше, робіть, як „Руска Рада“ каже, бо инакше пропадете і ніхто вам не поможе.

Сего тижня, як Бог поможе, закінчить рада державна буджет, може в четвер. По тім знов буде мала́ перерва для делеґацийи і для палати панів.

А то що знов за палата панів?

Се я вам на другий раз вповім. На тепер бувайте здорові.

Полонинъский.

Отворене читалнї в Вікнї.

„Хоть не рано, та коби хоть щасливо“ говорять люди, коли возьмуть ся трохи за пізно до якоїсь роботи. Таке можна сказати і за нашу читалню; не рано трохи ми взяли ся до неї, та коби щасливо. Воно може і дивно видає ся тим, котрі не знають тутешних обставин, що ми так спізнили ся, що хоть наше село належить до визначнїйших руских сіл на Буковині, а воно доси не мало читалнї. Що-ж, дорога до нашої читалнї була дуже нерівна, майже недоступна. Мусїло ся великі колоди з неї усувати, буряни викидати, рівнати, і таким способом аж на 11-го мая с. р. змогли ми станути на порозї читалнї, аж тогди допоміг нам Господь Бог отворити нашу читалню.

Серед самого села у честного господаря Івона Ґельмича Яковового на брамі украшеній вінками і образом нашого цїсаря повівали фани; тут на сїм обійстю мало відбути ся доси у Вікнї не видане торжество — отворене читалнї. Від часу до часу лунали вистріли з моздїрів по селї, вони вістили людям, що ся днина для них важна, велика. Мало не цїле село зібрало ся тут, і всї нетерпеливо ожидали дорогого гостя з Чернівцїв пана посла Стоцкого, що мав приїхати тої днини до Вікна на то наше народне сьвято. Але не лише місцеві: парох, учителї, начальник і секретар громади, ґазди, ґаздинї, парубки, дївки і шкільна молодїж були тут зібрані, було також богато гостий із поблизких сїл як: О. Галїп, п. надучитель Томоруґ і учитель Григір Іваніцкий і Готинчан з Брідка, п. надуч. Радик з Дорошівцїв, п. надуч. Зибачиньский з Горошівцїв, п. надучитель Петрачик з Самушина, п. надуч. Коверчук з Чорного Потока, п. уч. Ст. Циґанюк з Мосорівки і п. уч. Денис Омельский з Онута. Зі всїх сих сїл, як також з Погорилівки, а навіть з досить віддаленого від нас села Добринівцїв прибули сьвітло любячі ґазди до Вікна.

На стрічу, на перше привитане п. посла виїхали два віком старші учителї аж за село. В 11. годинї загудїли оклики „слава“, загреміли моздїри: іде пан посол, тай не сам, з своїми двома маленькими синками; бере їх з собою, щоби вже з маленьку учились, пізнавати руский нарід. На брамі стояв член читалнї господар Николай Джуран і привитав п. посла такими словами: „В імени членів нашої читалнї витаємо Вас сердечно, високодостойний пане после, та з вдячности за Ваші труди і заходи около просьвіти нашого руского народу на Буковинї, а особливо за Вашу доброчинність, що зволили ласкаво прибути сегодня на отворене нашої читалнї, приношу Вам в дар то, чим нас і сам Господь Бог надаряє — хліб-сіль. Даруй Вам Боже за се всего добра; даруй Вам Боже дїждати щасливо і того часу, коли увесь руский нарід на Буковинї прозрить і пізнає, що лиш в просьвітї єго добро, єго щастє і сила“. Пан посол, подякувавши за хліб-сіль і за привитане, удав ся з зібраними до просторої образом нашого найяснїйшого Монарха, коверцями, вінками і цьвітами прибраної комнати, де мало відбути ся отворене читалнї. Однак показало ся, що та і друга комната, і сїни були за малі для поміщеня такого здвигу народу. Погода була гарна, тому повиносили стіл і ослони на двір, а пан посол промовляв до народу на подвірю.

Почав щирим християньским привітом: Христос воскрес! і казав, що хоть Христа

вічну правду, вічне сьвітло — переслїдували, замучили на хрестї, а відтак ще й в гробі не давали спокою, запечатали, поклали сторожу, то про то Христос таки воскрес і майже цїлий сьвіт увірив в Него: так правда і сьвітло науки, хоть і вони мають ворогів, то таки правда-сьвітло встане і побідить тьму. Обговорював далї великий хосен читалнї єсли між єї членами панує братерство, єдність; як то вона церкву і школу підпирає, як то вона приводить нарід до розуму, до добробиту, до пізнаня своєї великої сили, котрої нарід в собі не чує, бо жиє особняком. Толкував причину наших злиднів, нашого приопадку, причину таких великих довгів, які позатягали наші селяни в чужих, не своїх банках. — Ми, каже, жили до тепер чужим розумом, а чужим волом не доробиш ся хлїба. Нас вели чужї, куди самі хотїли, а ми йшли, не питавши ся, чи добре вони нас вели чи нї; ми йшли за чужим розумом і куди ми зайшли? А свій розум будемо тогди мати, коли будемо свої права і повинности знати, коли будемо свої дїти до висших шкіл посилати, щобим мали в урядах своїх людий, що нас зможуть заступити, за нас, де треба, упімнути ся. Ми будемо тогди йти за їх розумом; а їх розум то буде наш розум, бо вони наші, вони вийшли з нас, з кости-крови нашої, зпід тої самої мужицкої стріхи, під котрою й ми жиємо. Вони, а не чужі, нам поможуть, нам порадять, бо сказано, що свій хоть не заплаче, то скривить ся. Обговорював і витолковував широко людям хосен своєї власної крамницї і каси. Обясняв наглядно, яку велику шкоду мають наші люди з того, що не знають цїсарского права, не знають, що їм належить ся, а що нї; або хоть і знають, не хотять їх без принуки уживати на свій хосен. Бо наш нарід то так як наш чоловік в гостях за столом. Всего є, і їсти й пити, а коли єго не припроси, коло него не падькай, то він нїчого не кине, встане голоден ізза стола і нарікає відтак, що не було що їсти. Таке і з нашими правами. Другі сьміливійші народи вже давно наїли ся, вже давно хіснують своїми правами, а видячи, що ми своїх не беремо, беруть ще й наші для себе, а ми все чекаємо, щоби нас просили і остаємо ся тому голодні, та лиш нарікаємо на нашу біду та недолю.

При кінци завзивав пан посол горячими словами людий до любви, до єдности, щоби одні одним не завидували, а жили як братя. В якій великій мірі допомагає читалня до такого христіяньского, братолюбивого житя, навів пан посол живий приклад з одної читалнї, як то одному бідному членови читалнї померла в осени жінка, полишивши в нуждї єго і дрібні дїточки. Не досить того, з великого горя захорував тяжко і чоловік, тато тих нещасливих дїточок. Люди жнуть, звозять до дому, а єму хорому серце крає ся, коли погадає, що єго праця, єго кукурузки. єго одинока надїя на поли марно пропадає. Але він член читалнї. В недїлю зійшли ся члени до читалнї, порадили ся, а до тижня були кукурузки нещасного тата пожаті, повожені і полуплені. Всї члени рушили безплатно на нивку бідного і поратували єго нещасливого. І не лиш вони єго працю уратували, нї, вони єму жите уратували, вони дїтям тата дали: він з тої потїхи-радости виздоровів. Виздоровів з радости, що ще не всї єго опустили, що є ще люди, що мають в грудях чисто христіяньске серце. А такі дїла можуть стати ся лиш в читални.

Сї щирі і правдиві слова пана д-ра Стоцкого зробили таке сильне вражінє на присутних, що не одному заблестїли сльози в очах. Здавалось, що і небо прослезило ся, бо по красній погодї пустив ся рясний дощик, і люди мусїли йти до хати. Цїлі три годинї промовляв п. посол. Не одно доси закаменїле серце змякло від єго щирих слів, не оден переконав ся, що читалня то не пусті слова, а річ велика і важна для нашого народу. Ще й в хатї промовляв і научав п. посол довгий час, а відтак приступили до вибору видїлу. І так стали вибрані:

Николай Тютюник голова, Ів. Бажаньский заступник голови, Стефан Костинюк писар, Мігай Ґерела касиєр, Николай Джуран бібліотекар, Івон Ґельмич Николаїв, Івон Ґельмич Яковів, Івон Палїйчук Андреїв і Симеон Лазорик видїлові. В члени

вписало ся 75 майже самих письменних ґаздів і парубків. Вкладка членьска на на сей рік 1 кор.

По виборах згадав п. посол нашого милостивого цїсаря Франца Йосифа I., що позволяє своїм народам сходити ся, товариства закладати, над своєю долею і недолею радити і трикратним „многі лїта“ цїсареви закінчив отворене читалнї. Всї присутні відсьпівали австрийский гимн народний.

Около 4. години запросив надучитель Бажаньский пана посла і гостий до себе на обід, по чім пан посол, попрощавщи ся сердечно зі всїми, відїхав до Чернівцїв. Відїхав, але мила згадка о нїм лишила ся у всїх тих, котрі єго виділи і чули. Дай Боже, щоби він прожив на славу Руси-України ще многі і щасливі лїта, дай Боже, щоби видів таку честь і славу і своїх милих дїточок, яку і сам тепер має від руского народу.

Член читалнї у Вікнї.

Всячина.

В Прилипчу, повіту Кіцманьского, відбуде ся отворене читалнї і каси на царя Константина о годинї 1-ій по полудни, на котре всїх стороньских приятелїв також запрошають.

В Каменї, повіту Черновецкого, відбуде ся отворене каси в недїлю дня 1-го червня о год. 10-ій перед полуднем.

З Давиден-Зрубу. *Справоздане читалнї.* Дня 30. марта 1902 відбулись загальні збори читалнї „Руской Бесїди“ в Давиденах-Зрубі. Притомних було 26 членів. Видїл не відбув в роцї 1902 нї одного засїданя. Причиною того є невідомість членів, як заряджувати читалнею. Про то були майже кождої недїлї люди в читални і прислухувались читаню ґазет і пожиточних книжок. Але людий приходило мало. ıм належить ся за те честь і слава, бо вони волїли сьвятий час недїлї перебути в читалнї, а не в коршмі. Коби всї громадяни так робили, то запанував би у нас гаразд. В роцї 1901 було разом з видїловими 27 членів в нашій читални, межи ними лише 3 письменні. Власного дому читаля не має. Читалня мала в роцї 1901 — 31 кор. 20 сот. доходу, а 30 кор. видатку. Сальдо: 1 кор. 20 сот. Маєток читалнї виносить 46 кор. Бібліотека нашої читалнї містить в собі 167 творів. Вибрано на рік 1902 слїдуючий видїл: Юрія Глачука головою, Григорія Тащука заступником, Віктора Чесниковского писарем, Вонця Труфина бібліотекарем, Осипа Тримля касиєром, Василя Оленюка і Фоку Пилипчака видїловими. Григорій Тащук поставив такий внесок, аби видїл винайшов 7 письменних Зрубян для заведеня райфайзенскої каси. Поневаж таких людий в Зрубі нема, то рішив ся видїл привабити 7 неписьменних членів до того, аби вони ходили 2 рази на тиждень до школи на науку. До тепер нїхто з членів не зголосив ся до сеї науки. Читалня поміщена в домі Вонця Труфина. На остаток повідомляєм, що бувший видїл закупив 4 урядові книжки тай збори ухвалили, аби зменьшено вкладку членьску з 1 кор. на 40 сот., а ученикам позволено за оплатою 10 сот. річно позичати відповідні для дїтий книжки з бібліотеки читалнї.

За видїл читалнї „Руской Бесїди“ в Давиденах-Зрубі, дня 20. цьвітня 1902.

Григорій Тащук,
заступник голови.

Страшне нещастє. По цїлім сьвітї розійшла ся страшна вість. 40.000 людий погибло в наслїдок вибуху вулькану. Заки роскажемо дальше, треба вам пояснити, що се таке вулькани і чому вони вибухають. Отже слухайте! Люди переконали ся, що коли копати яму, то чим глубше в землю, тим теплїйше. Обраховано, що при кождих 40 м. прибуває 1 степень тепла. В глубинї 4000 м. кипить вже вода а дальше то вже і ріжні металї, як олово, желїзо, мідь і т. и. находять ся в жаркім розтопленім станї. Та земля, по котрій ходимо, се лиш тонка тверда шкаралупа на розжаренїй рідкій масї, яка є в серединї. Крім того в серединї землї є богато водної пари, такої, яка є при вареню води. Та пара часами розсаджує ту

зверхну шкаралупу-землю і тою шпарою, яка в тім місци повстає, викидає розжарене каміне, потім, розтоплену масу, яка зложена з ріжних металів і називає ся л я в о ю. З часом насипає на тім місци, де вже раз розсадила землю, цілу гору, котра виглядає мов стіжок і на верха має руру в глубину, мов комин. Ся рура йде аж до середини землї і нею дістає ся розтоплена маса (лява) на верха. Такі гори називають в у л ь к а н а м и.

Коли вже знаєте, що то вулькан, скажу вам, що стало ся. В Америцї, між північною еї частию і полудневою, недалеко Бразилії, куда то наші люди вибирають ся, є остров (кусок землї облитий зі всїх боків морем), котрий зове ся Мартінїк. В середу 7-го мая в ночи, коли всї люди спали, розколов ся верх вулькану, який на тім отстрові находить ся. Із розколини сипнула цїла маса ляви, диму, розжареного каміня і попелу. Коло вулькану є місто Сен-Пієр, в котрім жило 30 тисяч народу. В одній хвилинї лява залила місто і всї доми почали від разу горіти. О ратунку не мож було й думати, бо не було куди втїкати. Зі всїх боків огонь, з гори летїло розжарене каміне мов огненний град а попіл горячий засипував все. Навіть кораблї, котрі стояли коло того острова, і ті згоріли від ляви і розпалених каменюк, а один корабель, що плив 5 миль від острова, обсипало попелом на 20 цалїв завгрубшки. Крім міста Сен-Пієр, де зі всїх людий анї одна душа не вирятувала ся, вибух вулькану знищив много сїл на тім острові, спустошив поля і сїножати, попалив лїси. А сей вибух тревас ще й до тепер, так що нїкому не вдало ся зближити ся до сего острова.

Таке то дїєсь по других краях, а ми повинні дякувати Богови, що у нас нема таких страшних гір, таких вульканів, та не шукати долї десь за морем, бо там як не гірше, то певно не лїпше як у нас.

Орендарам і шинькарам дуже не в смак наказ правительства, аби в суботу від 5-ої години по полудню, а в недїлю від 12-ої години в полудне коршми були позамикані. Що тут робити? А від чого-ж їх головка? Рада в раду урадили вислати депутацию до п. президента з просьбою, аби скасував цей наказ. Кого-ж би то взяти за провідника? Удали ся вони насамперед до пос. Николая Василька, аби був їх провідником, але пос. Николай Василько сказав їм, що тут треба розважити і добро хлїборобів-мужиків, що се справа трудна, длятого він тепер їх не поведе до п. президента. Удали ся вони до нїмецкого посла Скедля, і той водив їх до п. президента. Як чуємо, то п. президент відповів орендарям і шинкарям, що він наказу правительства в справі замиканя коршем в суботу, в недїлю і сьвята не скасує і буде навіть остро на то наставати, аби той наказ всї заховували, але хиба о стілько злекшить сей наказ, що на храми або иньші більші оказиї в селї будуть мати старости право позволяти коршмарам годину дві довше мати коршму отворену, як при тім в коршмі не буде піяньства, сварки, бійки і т. п. Отже таки коршмарі щось виходили, бо вони уміють стояти за себе і за себе упімнути ся. Як зачали перед п. президентом нарікати, що вони через той наказ зовсїм пропадають, на остатну біду сходять, тай таки змякшили добре серце п. президента. Тепер же ви хлїбороби міркуйте, що вам робити. Упоминайте ся і ви за себе так як коршмарі, пишіть зі всїх громад просьби до п. президента, щоби свого наказу не касував анї не відмінював, а щоби ще окрім того дав острий наказ начальником громадским і жандармериї, аби на то дуже уважали, щоб шинькарі нїяким чином того наказу не переступали. Бо як не упімнете ся за себе, то п. президент гадати ме, що ви також за тим, аби коршми в ті дни були отворені. З того-ж, що кормарі кажуть, що вони через той наказ сходять на біду, міркуйте самі, кого то вони зводили на біду, як коршми були отворені, і кого вони хочуть далї зводити на біду, як той наказ, не дай Боже, був би скасований. Рухають ся коршмарі, руште ся і ви, не дайте ся!

Згоріла читалня в Раранчу. Очевидно, що хтось підпалив. Напосїли ся вороги на наші читалнї і пускають з димом в Шерівцях християньский склеп, в Ставчанах читалню і склеп, тай тепер в Раранчу. Ей уважайте вороженьки, бо хто чим воює, то від того гине.

Видає Товариство „РУСКА РАДА“. За редакцию відповідає ВОЛОДИСЛАВ СЕКЕРСКИЙ.
З друкарнї „Руської Ради“ в Чернівцях під зарядом В. Секерского.